

Na osnovu člana 66. stav (2) Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 35/05), člana 68. stav (2) i člana 69. stav (4) Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 23/17 i 33/17), člana 67. stav (4) Zakona o srednjem obrazovanju ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 23/17), a u vezi sa članom 57. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju u Kantonu Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 26/08), ministrica za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo donosi

PRAVILNIK

O INKLUZIVNOM OBRAZOVANJU

Član 1. (Predmet Pravilnika)

(1) Ovim pravilnikom se propisuju bliža uputstva za odgoj i obrazovanje djece sa teškoćama u razvoju u predškolskim ustanovama, učenika sa teškoćama u razvoju u redovnim osnovnim i srednjim školama i djece/učenika u ustanovama osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja, obrazovanja i rehabilitacije za učenike sa teškoćama na području Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: djeca).

(2) Odgoj i obrazovanje djece se provodi kroz izradu, realizaciju i evaluaciju Individualnih prilagođenih programa (u daljem tekstu: IPP), Individualiziranih edukacijskih programa (u daljem tekstu: IEP) i drugih primjerenih oblika pomoći djeci u predškolskim ustanovama, redovnim osnovnim i srednjim školama i ustanovama osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja obrazovanja i rehabilitacije za učenike sa teškoćama (u daljem tekstu: ustanove).

(3) Odgoj i obrazovanje djece se provodi sa ciljem omogućavanja jednakog pristupa i učešća djece u odgojno-obrazovnom programu u ustanovama.

(4) Ovim pravilnikom utvrđuju se vrste teškoća u razvoju (prilog 1. Lista i opis teškoća u razvoju) na osnovu kojih djeca ostvaruju pravo na IPP, IEP i druge primjerene oblike pomoći djeci tokom odgojno-obrazovnog procesa u ustanovama, u skladu sa zakonom.

(5) Izrazi koji se u ovom pravilniku koriste za osobe u muškom rodu neutralni su i odnose se na muške i ženske osobe.

Član 2. (Definicije, ciljevi i načela)

(1) Inkluzija obuhvata proces systemske reforme koja sadrži promjene i modifikacije u sadržaju, metodama nastave, pristupima, strukturama i strategijama u obrazovanju prevazilaženje prepreka sa vizijom koja služi da obezbijedi svoj djeci relevantne starosne dobi, iskustvo ravnopravnog i participativnog učenja i okruženja koje najbolje odgovara njihovim potrebama.

(2) Inkluzivno obrazovanje podrazumijeva individualni pristup i prilagođavanje obrazovnog sistema potrebama i mogućnostima djece, a u svrhu postizanja njihovog punog intelektualnog, socijalnog,

emocionalnog, fizičkog i akademskog potencijala.

(3) IPP je dokument koji se odnosi na sadržajno i metodičko prilagođavanje u radu s djecom. Uključuje prilagođavanje sadržaja djetetovim mogućnostima. Prilagođenim programom, specifičnim za svakog učenika (prilagođavanje, prvenstveno sposobnostima, njegovim mogućnostima i potrebama) utvrđuje se oblik i nivo podrške u oblasti akademskih i vanakademskih znanja i vještina, vrijeme i trajanje podrške, kao i kriteriji, sredstva i metode vrednovanja uspješnosti u učenju i socijalnom i drugim područjima funkcioniranja djeteta. Izražuje se u situaciji kada je stepen teškoće takav da dijete ne može isti savladati čak ni programom koji traži minimalne programske zahtjeve. Ovim dokumentom određuju se svi bitni elementi trenutnog razvojnog statusa djeteta (intelektualni, emocionalni, socijalni i zdravstveni) i predstavlja značajnu pomoć učitelju/nastavniku, ne samo u ostvarivanju obrazovnih ciljeva, već i u naporu da doprinese emocionalnom i socijalnom razvoju djeteta.

(4) Rehabilitacija djece podrazumijeva tretman kojim se vraća funkcija i/ili maksimalno povećavanje preostale funkcije kako bi se ostvarila najviši mogući nivo nezavisnosti - fiziološki, psihološki, društveni i ekonomski.

(5) IPP-om, IEP-om i drugim primjerenim programima školovanja i primjerenim oblicima pomoći djeci, specifičnim za svako dijete (prilagođavanje prvenstveno sposobnostima, njegovim mogućnostima i potrebama), utvrđuje se oblik i nivo podrške u oblasti akademskih i vanakademskih znanja i vještina, vrijeme i trajanje podrške, kao i kriteriji, sredstva i metode vrednovanja uspješnosti u učenju i socijalnom i drugim područjima funkcionisanja djeteta.

(6) Ustanove osnovnog odgoja, obrazovanja i rehabilitacije za djecu sa teškoćama su centri kao javne ustanove (u daljem tekstu: centar).

(7) U centru se realizira nastavni plan i program za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju djece, u skladu sa odgojno-obrazovnim potrebama djece.

(8) U centru se predlaže, donosi i realizira IPP za svako dijete u centru.

(9) Odgojno-obrazovni rad sa djecom realizira se i u ustanovama na osnovu principa inkluzivnog odgoja, obrazovanja i rehabilitacije uz prethodno obezbjeđenje neophodne stručne podrške.

Član 3. (Vrste individualnih odgojnih i razvojnih/obrazovnih planova prema nivou podrške)

(1) IPP-om se preciziraju ciljevi koje dijete treba postići tokom postavljenog razdoblja pomoću strategija podučavanja, resursa i podrške neophodnih za ostvarenje tih ciljeva.

(2) IPP se priprema i realizuje kroz tri nivoa podrške prema odgojno-obrazovnim potrebama djeteta:

a) IPP 1 je prvi nivo podrške u kojem odgajatelju/nastavniku podršku i pomoć pružaju roditelji, odnosno staratelji djeteta (u daljem tekstu: roditelj), asistent u nastavi i minimalno tri člana stručnog tima ustanove. IPP 1 se sprovodi isključivo unutar grupe/odjeljenja u ustanovi koje dijete pohađa;

b) IPP 2 je drugi nivo podrške u kojem odgajatelju/nastavniku podršku i pomoć pružaju roditelj, asistent u nastavi, minimalno tri člana stručnog tima ustanove i minimalno tri člana stručnog tima iz ustanove osnovnoškolskog, odnosno srednjoškolskog odgoja, obrazovanja i rehabilitacije za učenike

sa teškoćama (u daljem tekstu: centar). IPP 2 se sprovodi isključivo u ustanovi koje dijete pohađa;

c) treći nivo podrške (IPP 3) podrazumijeva angažovanje centra i provedbu IPP 3 u centru. IPP 3 se može provoditi i u ustanovi, u skladu sa odgojno-obrazovnim potrebama i mogućnostima djeteta.

(3) IEP je pisani dokument, odnosno mapa koja sadrži programe edukacije, podrške i usluga koji će pomoći učeniku u odgojno-obrazovnom procesu i ostvarivanju obrazovnih ciljeva.

(4) IEP je dokument koji se na osnovu procjene i opservacije znanja, vještina i sposobnosti djeteta izrađuje za tačno određeno dijete i ima za cilj da zadovolji odgojno-obrazovne potrebe djeteta. Te potrebe se odnose na specifičnu podršku, pristup i način poučavanja.

(5) IEP se izrađuje za dijete koje ima određene teškoće u odgojno-obrazovnom procesu. Može biti izrađen za samo neke nastavne predmete ili aktivnosti ili za sve nastavne predmete i aktivnosti.

(6) IEP podrazumijeva prilagođavanje prezentacije sadržaja, prilagođavanje vremena potrebnog djetetu za usvajanje znanja, vještina i sposobnosti, prilagođavanje načina poučavanja, prilagođavanje iskazivanja znanja.

(7) U dokumentu IEP se ne prilagođavaju nastavni sadržaji, količina nastavnih sadržaja i težina. Dokument se izrađuje za dijete koje ima teškoće u učenju, a ne teškoće u intelektualnom funkcionisanju.

(8) Na osnovu prikupljenih podataka i dokumentacije IEP izrađuje stručni tim ustanove, u skladu sa utvrđenom vrstom teškoće, na prijedlog odgajatelja/nastavnika. IEP usvaja stručno/nastavničko vijeće ustanove.

(9) Primjeri teškoća u učenju djeteta kod kojih je IEP primjenjiv su:

a) dijete sa urednim intelektualnim razvojem koji imaju senzorne teškoće (oštećenje sluha i vida),

b) dijete sa urednim intelektualnim razvojem sa motoričkim teškoćama,

c) dijete sa specifičnim teškoćama u učenju sa posebnim problemima u učenju jezika, računanja, pisanja i čitanja (disleksija, disgrafija, diskalkulija).

(10) IPP/IEP se, prema dobi djeteta i vrsti primjerenoga programa odgoja i obrazovanja, ostvaruju u:

a) redovnom razrednom odjeljenju,

b) dijelom u redovnom odjeljenju, a dijelom u posebnom razrednom odjeljenju u centru i

c) odgojno-obrazovnoj grupi.

(11) Dodatni odgojno-obrazovni i rehabilitacijski programi koji se određuju kao dio primjerenoga programa odgoja i obrazovanja djeteta su:

a) habilitacijski programi,

b) program edukacijsko-rehabilitacijskih programa,

c) program produženog stručnog tretmana i

d) rehabilitacijski programi.

(12) Dodatni odgojno-obrazovni i rehabilitacijski programi ne isključuju izradu, realizaciju i evaluaciju IPP-a/IEP-a.

(13) Privremeni oblici odgoja i obrazovanja su:

a) nastava u kući,

b) nastava u zdravstvenoj ustanovi i

c) nastava na daljinu.

Član 4. (Prvi nivo individualnog prilagođenog programa - IPP 1)

(1) Odgajatelj/nastavnik i/ili asistent u nastavi, uz podršku stručnog tima ustanove i roditelja, prati razvoj i napredovanje djeteta u toku učenja i razvoja vještina za učenje, socijalnog razvoja, razvoja komunikacije, razvoja motorike i samostalnosti.

(2) Ako u postupku praćenja napredovanja djeteta, odgajatelj/ nastavnik i/ili asistent u nastavi, stručni tim ustanove ili roditelj, utvrdi da dijete ne ostvaruje očekivane ciljeve obrazovanja i odgoja ili su rezultati koje dijete ostvaruje značajno ispod nivoa očekivanih ciljeva obrazovanja i odgoja, pristupa se prikupljanju podataka, radi formiranja neophodne dokumentacije za izradu IPP1 i pružanje odgovarajuće podrške u odgoju i obrazovanju.

(3) Odgajatelj/nastavnik i/ili asistent u nastavi, uz podršku stručnog tima ustanove, prikuplja podatke od roditelja i stručnjaka izvan ustanove koji dobro poznaju dijete, vršnjaka i samog učenika, na način na koji je to moguće, pri čemu se koriste različite tehnike: sistematsko posmatranje aktivnosti djeteta u različitim situacijama, testiranje, kao i intervjuisanje i popunjavanje upitnika od strane djeteta i drugih koji poznaju dijete. Medicinski nalazi su sastavni dio dokumentacije.

(4) Na osnovu prikupljenih podataka i dokumentacije IPP 1 u ustanovama izrađuje stručni tim ustanove, u skladu sa utvrđenom vrstom teškoće, na prijedlog odgajatelja/nastavnika. IPP 1 usvaja stručno/nastavničko vijeće ustanove.

(5) Za izradu IPP 1 koristi se Obrazac 1, koji sadrži opis obrazovne situacije djeteta i planira individualizovani način rada sa djetetom i način evaluacije istog.

(6) Otklanjanje fizičkih i komunikacijskih prepreka (individualizovan način rada) u ustanovi ostvaruju se putem:

a) prilagođavanja prostora i uslova u kojima se odvija aktivnost u ustanovi (otklanjanje fizičkih barijera, osmišljavanje dodatnih i posebnih oblika aktivnosti, izrade posebnog rasporeda aktivnosti itd.) i

b) prilagođavanja metoda rada, nastavnih sredstava i pomagala i didaktičkog materijala, a posebno prilikom uvođenja novih sadržaja, načina zadavanja zadataka, praćenja brzine i tempa napredovanja, načina usvajanja sadržaja, provjere znanja, organizacije učenja, postavljanja pravila ponašanja i

komunikacije.

(7) Zahtjev za izradu IPP 1 direktoru ustanove podnosi odgajatelj/nastavnik u nastavi.

(8) Za izradu, realizaciju i evaluaciju IPP 1 odgovoran je direktor ustanove.

(9) Stručni tim ustanove prati realizaciju IPP 1 s kojim treba da bude upoznato stručno/nastavničko vijeće i roditelj.

(10) Evaluacija uspješnosti sprovođenja IPP 1 vrši se dva puta, a potrebi i više puta, u toku školske godine od strane odgajatelja/nastavnika i/ili asistenta u nastavi, stručnog tima ustanove i roditelja (Obrazac 1), na osnovu pisane dokumentacije koju je pedagogu ustanove redovno dužan dostavljati odgajatelj/nastavnik i/ili asistent u nastavi.

(11) Ako rezultati evaluacije nisu zadovoljavajući, pristupa se izradi IPP 2.

Član 5. (Drugi nivo individualnog prilagođenog programa - IPP 2)

(1) Izradi IPP 2 se pristupa u slučaju da rezultati evaluacije IPP 1 pokazuju potrebu za višom razinom podrške (intervencije) i konkretnije evaluacije razvoja djeteta i njegovih edukativnih potreba.

(2) Izradi IPP 2 može se pristupiti i prije izrade IPP 1 ukoliko pri upisu djeteta postoje indikacije za višom razinom potrebne podrške.

(3) Razlika između IPP 1 i IPP 2 je u nivou angažmana stručnog kadra u ustanovi.

(4) Nakon što je evaluacijom utvrđeno da prvi nivo podrške (IPP 1) nije dovoljan, uz pomoć standardizovanog mjernog instrumenta za procjenu nivoa funkcionisanja i/ili znanja IPP 2 u ustanovama uz podršku i pomoć Mobilnog stručnog tima za podršku inkluzivnom obrazovanju u ustanovama (u daljem tekstu: Mobilni stručni tim) ili stručnog tima centra, izrađuje stručni tim ustanove, u skladu sa utvrđenom vrstom teškoće, na prijedlog odgajatelja/nastavnika. IPP 2 usvaja stručno/nastavničko vijeće ustanove.

(5) Roditelj je upoznat i svojim potpisom na program IPP 2 daje saglasnost za realizaciju istog.

(6) Realizacija IPP 2 se može vršiti unutar odgojno-obrazovne grupe/odjeljenja kroz individualnu dopunsku nastavu, čas namijenjen za individualni program i individualizacijom tokom redovnog odgojno-obrazovnog rada/nastave, te van odgojno-obrazovne grupe/odjeljenja kroz individualni rad sa drugim članovima stručnog tima ustanove ili centra.

(7) Zahtjev za izradu IPP 2 direktoru ustanove podnosi odgajatelj/nastavnik.

(8) Za izradu, realizaciju i evaluaciju IPP 2 odgovoran je direktor ustanove.

(9) Stručni tim ustanove prati realizaciju IPP 2 s kojim treba da bude upoznato stručno/nastavničko vijeće i roditelj.

(10) Evaluacija uspješnosti sprovođenja IPP 2 vrši se dva puta, a potrebi i više puta u toku školske godine od strane odgajatelja/nastavnika i/ili asistenta u nastavi, stručnog tima ustanove i Mobilnog

stručnog tima ili stručnog tim centra pri čemu se rezultati evaluacije prezentiraju roditelju na individualnom roditeljskom sastanku), a na osnovu pisane dokumentacije koju je pedagogu ustanove redovno dužan dostavljati odgajatelj/nastavnik i/ili asistent u nastavi.

(11) Evaluacija se vrši korištenjem istog instrumenta za procjenu iz stava (4) ovog člana.

(12) Pismena saglasnost roditelja se pribavlja nakon što se roditelju uputi zvanični izvještaj sa evaluacije sa preporukama za dalji rad, pri čemu je obrazac za davanje saglasnosti sastavni dio pomenutog zvaničnog izvještaja.

Član 6. (Treći nivo individualnog prilagođenog programa - IPP 3)

(1) Ako su rezultati evaluacije IPP 2 pokazali da je djetetu potreban još viši nivo podrške, uz pismenu saglasnost roditelja, pristupa se izradi IPP 3.

(2) Stručni tim centra, korištenjem validiranih instrumenata, informacije od roditelja, medicinsku i svu ostalu prateću dokumentaciju vrše procjenu razvojnog nivoa i utvrđuju kategoriju odgojno-obrazovnih potreba djeteta.

(3) Stručni tim centra je također nadležan za procjenu potreba i utvrđivanje odgojno-obrazovne kategorije bilo kojeg djeteta čiji se roditelji obrate, a koje ranije nije bilo uključeno u odgojno-obrazovni proces.

(4) Nakon procjene potreba djeteta, stručni tim centra utvrđuje koji je nivo podrške potreban učeniku (IPP 1, IPP 2 ili IPP 3).

(5) Ukoliko se utvrdi da se djetetu podrška može pružiti kroz prva dva nivoa (IPP 1 ili IPP 2), centar upućuje dijete u ustanovu.

(6) Kada stručni tim centra potvrdi potrebu za IPP 3, pristupa se izradi i realizaciji istog.

(7) Stručni tim centra donosi odluku, uz saglasnost roditelja, da li se dijete vraća u ustanovu ili ostaje u centru.

(8) IPP 3 je individualni program u potpunosti prilagođen potrebama djeteta i sadrži dugoročne i kratkoročne ciljeve učenja određene na osnovu procjene validiranim instrumentima, a koji obuhvataju svih pet razvojnih oblasti:

a) razvoj govora/komunikacije,

b) razvoj motorike,

c) socio-emocionalni razvoj,

d) kognitivni razvoj i

e) briga o sebi.

(9) IPP 3 se može realizirati, u zavisnosti od vrste potreba djeteta, u potpunosti u centru ili u

kombinaciji ustanova - centar.

(10) Za izradu, realizaciju i evaluaciju IPP 3 odgovoran je direktor centra.

(11) Evaluacija uspješnosti sprovođenja IPP 3 vrši se dva puta, a po potrebi i više puta, u toku školske godine od strane stručnog tima centra i stručnog tima ustanove u kojoj je eventualno dijete uključeno, a na osnovu pisane dokumentacije koju je pedagogu ustanove redovno dužan dostavljati odgajatelj/ nastavnik i/ili asistent u nastavi.

(12) Rezultati evaluacije prezentiraju se roditelju na individual- nom roditeljskom sastanku.

(13) Evaluacija se vrši korištenjem istih instrumenata za procjenu korištenih pri kreiranju IPP 3.

(14) Ako rezultati evaluacije nisu zadovoljavajući pristupa se, uz pismenu saglasnost roditelja, modifikaciji programa u skladu sa odgojno-obrazovnim potrebama djeteta, sve dok se postigne mjerljivi napredak djeteta.

Član 7. (Sadržaj IPP-a/IEP-a)

(1) IPP/IEP sadrži posebno:

a) lične podatke i kratak opis razvoja i obrazovne situacije djeteta,

b) cilj obrazovno-odgojnog rada, odnosno promjenu koja dodatnom podrškom treba da se dostigne u području u kojem se planira dodatna podrška,

c) operacionalizovan opis podrške kroz niz pojedinačnih aktivnosti, odnosno koraka i njihov redoslijed u odgojnoj grupi i na časovima u odjeljenju, kao i opis i raspored rada izvan grupe, odnosno odjeljenja kada je to potrebno,

d) posebne standarde postignuća i prilagođene standarde za pojedine aktivnosti, za pojedine ili za sve predmete, odnosno ciljeve tih aktivnosti koje kroz postupan proces dovode do cilja dodatne podrške,

e) lica koja će pružati podršku tokom realizacije pojedinačnih planiranih aktivnosti,

f) vremenski raspored, trajanje, odnosno učestalost za svaku mjeru podrške u toku planiranih aktivnosti.

(2) IPP/IEP može da se donese za dio ili cjelokupan program u predškolskoj ustanovi, a u osnovnoj, odnosno srednjoj školi za dio ili oblast u okviru nastavnog predmeta, jedan nastavni predmet, grupu nastavnih predmeta ili za sve sadržaje, odnosno nastavne predmete za razred koji učenik pohađa, kao i za vannastavne aktivnosti.

(3) Prilikom izrade IPP-a/IEP-a uzima se u obzir nalaz i mišljenje iz drugih postupaka utvrđivanja teškoća i nivoa potrebne podrške te sva medicinska, psihološka, edukacijsko-rehabilitacijska i druga dokumentacija koju je roditelj obavezan da podnese.

(4) Iznimno od rokova propisanih drugim provedbenim propisima, djeca s već utvrđenim teškoćama u razvoju trebaju pristupiti utvrđivanju psihofizičkog stanja zbog upisa u prvi razred osnovne škole u

skladu sa zakonom kako bi im se pravovremeno odredila programska i profesionalna podrška.

(5) Realizacija IPP-a/IEP-a u srednjoj školi odnosi se na sve obrazovne predmete, stručne predmete i praktičnu nastavu.

(6) Prilagođavanje sadržaja IPP-a/IEP-a mora učeniku u srednjoj školi omogućavati nivo usvojenosti programa potrebnih za nastavak obrazovanja, sticanje kompetencija potrebnih za pristup tržištu rada uz pridržavanje zahtjeva struke te se izrađuje u saradnji sa Mobilnim stručnim timom i stručnim timom centra i u saradnji sa drugim odgojno-obrazovnim institucijama, koje su u nadležnosti Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Ministarstvo).

(7) Sadržaj IPP-a/IEP-a dat je na Obrascu 2 i Obrascu 3a, odnosno Obrascu 3b, koji su odštampani uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni dio.

Član 8. (Program edukacijsko-rehabilitacijskih tretmana)

(1) Program edukacijsko-rehabilitacijskih tretmana sastoji se od posebnih defektoloških/edukacijsko-rehabilitacijskih sadržaja koji se različitim postupcima provode u svrhu uspješnijeg usvajanja nastavnih sadržaja kao i za pospješivanje boljeg funkcioniranja.

(2) Program edukacijsko-rehabilitacijskih tretmana osigurava se svojoj djeci koja savladavaju poseban program uz individualizirane postupke i potrebna im je dodatna pomoć defektologa/edukatora-rehabilitatora određenog profila i drugih potrebnih stručnjaka tokom odgojno-obrazovnog procesa.

(3) Program edukacijsko-rehabilitacijskih postupaka provodi se u manjim skupinama u ustanovi prema potrebama djeteta, ako nije moguće osigurati produženi stručni tretman.

(4) Program se ostvaruje shodno godišnjem programu rada, a plan je određen planom i programom odgoja i obrazovanja.

(5) Evaluacija uspješnosti sprovođenja programa edukacijsko-rehabilitacijskih tretmana vrši se dva puta u toku školske godine od strane stručnog tima ustanove/centra, a na osnovu pisane dokumentacije koju je pedagogu ustanove redovno dužan dostavljati defektolog/edukator-rehabilitator određenog profila i drugi potrebni stručnjaci koji provode program edukacijsko-rehabilitacijskih tretmana.

Član 9. (Program produženog stručnog postupka)

(1) Program produženoga stručnog postupka sastoji se od pomoći u učenju, edukacijsko-rehabilitacijskih programa, strukturiranih slobodnih aktivnosti, kreativnih radionica i izvannastavnih aktivnosti.

(2) Produženi stručni postupak organizira se u odgojno-obrazovnim grupama prema obrazovnim potrebama i interesima djeteta prije i poslije redovne nastave, a provodi ga defektolog/edukator-rehabilitator određenog profila te stručnjaci drugih profila prema potrebama djeteta.

(3) Evaluacija uspješnosti sprovođenja program produženoga stručnog postupka vrši se dva puta u

toku školske godine od strane stručnog tima ustanove/centra, a na osnovu pisane dokumentacije koju je pedagogu ustanove redovno dužan dostavljati defektolog/edukator-rehabilitator određenog profila te stručnjaci drugih profila koji provode program produženog stručnog postupka.

Član 10. (Rehabilitacijski programi)

- (1) Rehabilitacijski programi obuhvaćaju one tretmane i aktivnosti koje uspostavljaju, obnavljaju, održavaju i/ili modifiraju djetetove senzorne, motoričke, jezično-govor- no-glasovne, komunikacijske, kognitivne, psihološke, emo- cionalne, socijalne i interakcijske sposobnosti te vještine izvedbe aktivnosti svakodnevnoga života, a koje značajno utječu na rezultate učenja te time i na odgojno-obrazovni proces.
- (2) Rehabilitacijske programe izrađuju i provode defektolog/ edukator-rehabilitator određenog profila te stručnjaci drugih profila prema potrebama djeteta.
- (3) Rehabilitacijski programi provode se izvan nastavnoga procesa i ne smatraju se oblikom odgojno-obrazovnog rada u smislu člana 36. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju.
- (4) Kada se u ustanovi koje dijete pohađa ne mogu provoditi rehabilitacijski programi, rehabilitacijski programi za to dijete će se provoditi u drugim ustanovama.
- (5) Evaluacija uspješnosti sprovođenja rehabilitacijskih programa vrši se dva puta u toku školske godine od strane stručnog tima ustanove/centra, a na osnovu pisane dokumentacije koju je pedagogu ustanove redovno dužan dostavljati provode defektolog/edukator-rehabilitator određenog profila te stručnjaci drugih profila koji provode rehabilitacijske programe.

Član 11. (Asistenti u nastavi)

- (1) Asistenti u nastavi se uvode sa ciljem da, u skladu sa potrebama djece, pruže pomoć i podršku inkluzivnom obrazovanju.
- (2) Asistenti u nastavi predstavljaju pomoć odgajatelju/nas- tavniku i stručnim saradnicima u cilju unapređenja njihovog rada sa djecom.
- (3) IPP definira potrebu za asistentima u nastavi.
- (4) Obuku, akreditaciju asistenata i nadzor nad radom asistenata u nastavi vrši Prosvjetno-pedagoški zavod, u skladu sa propisom koji donosi ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: ministar).

Član 12. (Stručni tim ustanove)

- (1) Ustanova ima stručni tim za podršku inkluzivnom obrazovanju.

(2) Uloga stručnog tima ustanove je da prati i procjenjuje dijete koje ima teškoće u razvoju te da predlaže primjerene oblike rada sa djetetom, a u skladu sa ovim pravilnikom.

(3) Stručni tim ustanove ima obavezu da sarađuje sa stručnim timom Ministarstva i stručnim timovima centara.

(4) Stručni tim se mora sastojati od minimalno tri člana koji su različitih profila iz stava (5) ovog člana, od kojih minimalno jedan član mora biti defektolog.

(5) Stručno/nastavničko vijeće u ustanovi, na prijedlog direktora ustanove, na vremenski period od dvije godine formira stručni tim koji čine:

a) odgajatelj/nastavnik,

b) psiholog,

c) pedagog ili pedagog-psiholog,

d) defektolog odgovarajućeg profila/edukator-rehabilitator iz centra,

e) te drugi stručnjaci po potrebi (asistent u nastavi, defektolog iz ustanove, defektolog odgovarajućeg profila iz Mobilnog stručnog tima, defektolog odgovarajućeg profila koji su resursi lokalne zajednice (Domova zdravlja sa logopedskim i defektološkim ambulantama, Centri za mentalno zdravlje, Centri za socijalni rad i sl.), logoped, socijalni radnik, fizikalni-okupacioni terapeut, nadležni ljekar i dr.).

(6) Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo stručno usavršava i akredituje članove stručnog tima ustanove.

(7) Proces stručnog usavršavanja i akreditacije stručnog tima ustanove se pobliže definiše posebnim propisom koji donosi ministar.

Član 13. (Mobilni stručni tim za podršku inkluzivnom obrazovanju)

(1) Na nivou Kantona Sarajevo ministar formira Mobilni stručni tim za podršku inkluzivnom obrazovanju.

(2) Uloga Mobilnog stručnog tima je da prati i procjenjuje djecu koja imaju teškoće u razvoju u ustanovama, pomaže u izradi i realizaciji IPP-a/IEP-a, predlaže primjerene oblike rada sa djecom i obavlja ostale poslove u skladu sa ovim pravilnikom.

(3) Mobilni stručni tim sarađuje sa stručnim timom ustanove i stručnim timovima centara.

(4) Mobilni stručni tim čine:

a) 8 edukatora/rehabilitatora (oligofrenologa),

b) 2 edukatora/rehabilitatora (tiflologa),

c) 2 edukatora/rehabilitatora (surdoaudiologa),

d) 4 edukatora/rehabilitatora (logopeda) i

e) ostala stručna lica po potrebi.

(5) Ministarstvo osigurava stručno usavršavanje i akreditaciju članova Mobilnog stručnog tima.

(6) Proces stručnog usavršavanja i akreditacije Mobilnog stručnog tima se pobliže definiše posebnim propisom koji donosi ministar.

Član 14. (Stručni timovi centara)

(1) Svaki centar pored djelatnosti odgoja i obrazovanja djece vrši doedukaciju direktora, nastavnika, stručnih saradnika, asistenata u nastavi i roditelja, i ima stručni tim za podršku inkluzivnom obrazovanju.

(2) Stručni tim centra je mobilna multidisciplinarna služba podrške ustanovama u radu s djecom organizovana pri Centrima za odgoj i obrazovanje i rehabilitaciju učenika sa teškoćama.

(3) Stručni tim centra, pored obaveza utvrđenih ovim pravilnikom:

a) pruža stručnu, savjetodavnu i edukativnu podršku odgojno-obrazovnim radnicima, asistentima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima,

b) pruža supervizijsku podršku stručnim saradnicima ustanove,

c) pruža stručnu podršku u provedbi privremenih oblika nastave,

d) po potrebi savjetodavno sudjeluje u planiranju i izradi primjerenoga programa predškolskog odgoja, osnovnog ili srednjeg odgoja i obrazovanja i prati način realizacije,

e) predlaže školi potrebne promjene u radu s djecom.

(4) Stručni tim centra čine:

a) defektolog/edukator-rehabilitator određenog profila,

b) psiholog,

c) pedagog,

d) a po potrebi i drugih stručnjaka.

(5) Voditelja i članove stručnoga tima centra imenuje nastavničko vijeće centra na period od četiri godine.

(6) Zadaća voditelja stručnog tima centra je voditi evidenciju o radu tima, koordinirati rad članova te o radu tima izvještavati Ministarstvo i nastavničko vijeće centra.

(7) Zahtjev za uključivanjem stručnoga tima centra u rad ustanove podnosi direktor ustanove putem Ministarstva.

(8) Prilikom utvrđivanja opravdanosti prelaska učenika iz ustanove u centar, koji centru podnosi direktor ustanove, stručni tim centra ima obavezu da uvaži nalaz i mišljenje stručnog tima ustanove.

(9) Nakon uvida u potrebe djeteta, zahtjev za uključivanjem stručnoga tima centra može podnijeti i Ministarstvo.

Član 15. (Drugi vidovi podrške inkluzivnom obrazovanju)

(1) Podršku inkluzivnom obrazovanju daju visokoškolske ustanove koje su članice Univerziteta u Sarajevu, Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo i druga ministarstva, kantonalne ustanove koje su u nadležnosti navedenih ministarstava zdravstva i socijalne zaštite, porodična savjetovaništa i druge relevantne institucije, koje, u skladu sa zakonom, mogu pružati podršku inkluzivnom obrazovanju.

(2) Podršku inkluzivnom obrazovanju mogu davati i nevladine organizacije koje su registrirane na području Kantona Sarajevo i koje imaju zaključene sporazume o saradnji sa Ministarstvom.

Član 16. (Profesionalna podrška)

(1) Profesionalnu podršku u školovanju djece provode:

a) stručnjaci defektolog/edukator-rehabilitator određenog profila (u opsegu svoje stručnosti: logoped, tiflolog, oligofrenolog, surdoaudiolog, stručnjaci iz domena poremećaja u ponašanju),

b) stručni saradnici ustanove (pedagog, psiholog, socijalni radnik i dr.),

c) nadležni ljekar,

d) stručnjaci zavoda za zapošljavanje i drugi stručnjaci iz ustanova socijalne zaštite, zdravstvenih ustanova te drugih specijaliziranih ustanova,

e) savjetnici nadležni za odgoj i obrazovanje,

f) stručni timovi,

g) centri podrške,

h) asistenti u nastavi i

i) ostali stručnjaci.

(2) Radnici ustanova pružaju profesionalnu pomoć djeci u sklopu svojih sedmičnih zaduženja, odnosno radnih obaveza.

(3) Profesionalno usmjeravanje djece obavezni je dio pripreme za upis djece u osnovnu, odnosno srednju školu koji se na temelju iskazanih sposobnosti, mogućnosti i interesa učenika provodi prije upisa u osnovnu školu, odnosno tokom završnog razreda osnovne škole ili prema potrebi tokom srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja.

(4) U aktivnostima profesionalnog usmjeravanja djece saraduju:

a) odgajatelji/nastavnici,

b) asistenti u nastavi,

c) stručni saradnici ustanove,

d) nadležni tim školske medicine,

e) zavod za zapošljavanje i

f) roditelji.

(5) Osnovne škole dužne su za upisanu djecu 15 dana prije početka nastave tražiti od predškolske ustanove iz koje dijete dolazi dokumentaciju o praćenju i savladavanju programa u predškolskoj ustanovi, a predškolska ustanova dužna je dostaviti dokumentaciju u roku od 15 dana od dana kada je zatražena.

(6) Srednje škole dužne su za upisane učenike 15 dana prije početka nastave tražiti od osnovne škole iz koje učenik dolazi dokumentaciju o praćenju i savladavanju programa u osnovnoj školi, a osnovna škola dužna je dostaviti dokumentaciju u roku od 15 dana od dana kada je zatražena.

(7) Osnovne, odnosno srednje škole dužne su za djecu koja prelaze iz druge osnovne, odnosno srednje škole najkasnije 5 dana od dana prelaska tražiti od osnovne, odnosno srednje škole iz koje dijete prelazi dokumentaciju o praćenju i savladavanju programa u toj osnovnoj, odnosno srednjoj školi, a ta osnovna, odnosno srednja škola dužna je dostaviti dokumentaciju u roku od 15 dana od dana kada je zatražena.

(8) Dokumentacija iz st. (5), (6) i (7) i podaci koji se u njoj nalaze, smatraju se poslovnom tajnom i obaveza direktora ustanove u koju se dijete upisuje je da, u skladu sa zakonom, istu čuva kao poslovnu tajnu zbog zaštite ličnih podataka.

Član 17. (Dodatna podrška inkluzivnom obrazovanju)

(1) Ukoliko u cilju ostvarivanja prava i/ili usluga neophodnih za napredovanje djeteta, kao oblik razumne prilagodbe u smislu člana 24. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, a nakon procjene i izrade IPP-a odgovarajućeg nivoa/IEP-a, stručni tim ustanove ili centra ustanovi da je djetetu potrebna dodatna podrška, ustanova, odnosno centar Ministarstvu podnosi Zahtjev za pružanjem dodatne obrazovne podrške (Obrazac 7).

(2) Zahtjev za dodatnu podršku se odnosi i na prilagođavanje okruženja, načina rada i materijalno-tehničkih sredstava u odnosu na:

a) ustanovu - prilagođavanje i nabavka udžbenika i nastavnih sredstava, prilagođavanje unutrašnjeg i/ili vanjskog prostora ustanove, odnosno centra nesmetanom kretanju djeteta (izgradnja rampe, lifta, prilagođavanje toaleta, uređenje vanjskog prostora), organizacija različitih vrsta edukacija za nastavni kadar i/ili djecu (Brajevo pismo, znakovni jezik ili druge alternativne oblike komunikacije) ili druge prilagodbe obzirom na stanje i poteškoću djeteta koji pohađa ustanovu;

b) grupu/odjeljenje - angažovanje edukativnog asistenta za grupu/odjeljenje, prilagođavanje prostora i namještaja učionice obrazovnim potrebama djeteta, nabavka materijalno-tehničkih sredstava neophodnih za realizaciju IPP-a/IEP-a ili druge prilagodbe obzirom na stanje i poteškoću djeteta koje pohađaju grupu/odjeljenje i

c) dijete - angažovanje ličnog asistenta za dijete i nabavka asistivnih tehnologija kao pomoć djetetu u razvoju i napredovanju.

(3) Nakon podnošenja Zahtjeva iz st. (1) i (2) ovog člana, Ministarstvo je dužno odgovoriti na isti u roku od 15 dana od dana podnošenja.

Član 18. (Nastava u kući)

(1) Nastava u kući osigurava se učenicima koji privremeno ne mogu pohađati nastavu u školi, a čije predviđeno trajanje oporavka može utjecati na buduće praćenje i svladavanje nastavnih sadržaja.

(2) Nastavu u kući provodi škola u koju je učenik upisan.

(3) Program nastave u kući izvodi se shodno nastavnom planu Ministarstva u 50% trajanju sedmične satnice programa u koji je učenik uključen.

(4) Učeniku koji je uključen u nastavu izbornih i fakultativnih nastavnih predmeta odobrava se nastavak izvođenja nastave tih predmeta u kući te to u zahtjevu Ministarstvu treba navesti.

(5) Zahtjev s obrazloženjem za provedbu nastave u kući roditelj podnosi školi ili predlaže škola u roku od 7 dana od utvrđene potrebe za ovim oblikom školovanja od nadležnoga ljekara.

(6) Škola zahtjev iz stava (5) ovog člana podnosi Ministarstvu i uz njega prilaže:

a) saglasnost ili zahtjev roditelja s provedbom nastave u kući,

b) mišljenje nadležnoga ljekara o potrebi provođenja nastave u kući,

c) odluku o primjerenom programu obrazovanja učenika ako učenik ima određen takav program,

d) stručna škola dostavlja i program nadoknade propisanih vježbi koje su sastavni dio stručnih nastavnih predmeta te program nadoknade praktične nastave, koje izrađuje u suradnji sa školskim ljekarom te po potrebi sa stručnim timom.

(7) Učeniku koji je duže od dvije školske godine uključen u nastavu u kući može se odobriti, ovisno o zdravstvenom stanju učenika koje procjenjuje nadležni ljekar, daljnja provedba nastave u kući uz povremenu prisutnost na nastavi u školi i drugim školskim aktivnostima radi održavanja veza s razrednim odjeljenjem i socijalizacije učenika.

(8) Ako potreba za provedbom nastave u kući prestane tokom nastavne godine, škola je dužna obavijestiti Ministarstvo o prestanku izvođenja nastave u kući u roku od 7 dana po povratku učenika u školu.

Član 19. (Nastava u zdravstvenoj ustanovi)

(1) Nastava u zdravstvenoj ustanovi organizira se za učenike sa zdravstvenim teškoćama koji se nalaze na stacionarnom liječenju ili na kraćem liječenju u bolnici.

(2) Osnivač određuje osnovnu školu koja provodi nastavu u zdravstvenoj ustanovi i srednju školu koja provodi nastavu općeobrazovnih predmeta u zdravstvenoj ustanovi.

(3) Matična škola koja provodi nastavu u zdravstvenoj ustanovi može formirati kombinirana područna odjeljenja od I do V i od VI do IX razreda osnovne škole, a izuzetno i kombinirana odjeljenja od I do IX razreda osnovne škole te kombinirana područna odjeljenja od I do završnog razreda srednje škole. Broj odjeljenja utvrđuje Ministarstvo.

(4) Dnevno i sedmično trajanje nastave planira se prema nastavnome planu i programu koji učenik pohađa, a provodi se kao razredna i predmetna nastava, uz prihvaćanje zdravstvenog stanja učenika. Nastavu za nekoliko predmeta istog područja može izvoditi nastavnik koji posjeduje kompetencije za izvođenje drugog predmeta i defektolog ukoliko se radi o IPP-u/IEP-u.

(5) Program nastave u zdravstvenoj ustanovi izvodi se shodno nastavnom planu i programu/kurikulumu Ministarstva u 100% trajanju sedmične satnice programa razreda u koji je učenik uključen.

(6) Škola koja provodi nastavu u zdravstvenoj ustanovi i škola u koju je taj učenik upisan dužne su surađivati u interesu učenika.

Član 20. (Nastava na daljinu)

(1) Nastava na daljinu je oblik nastave u kući ili nastave u zdravstvenoj ustanovi kojom se učeniku omogućava praćenje nastave uz pomoć elektronske pošte, web stranice, telekonferencije ili videokonferencije.

(2) Nastava na daljinu osigurava se za učenike koji privremeno ne mogu prisustvovati nastavi u školi niti zbog prirode bolesti smiju biti u neposrednome kontaktu s nastavnikom, a čije trajanje oporavka može utjecati na buduće praćenje i savladavanje nastavnih sadržaja.

(3) Nastava na daljinu, kao oblik nastave u zdravstvenoj ustanovi, osigurava se učenicima na stacionarnom liječenju ili na kraćem liječenju u bolnici, ako nema organiziranoga privremenog oblika nastave u zdravstvenoj ustanovi.

(4) Nastavu na daljinu organizira škola u koju je učenik upisan.

(5) Izuzetno od stava (4) ovog člana, za učenike koji su na stacionarnom liječenju ili na kraćem

liječenju u bolnici, nastavu može provoditi nastavno osoblje koje održava nastavu u zdravstvenoj ustanovi u kojoj se učenik liječi.

(6) Program nastave na daljinu izvodi se shodno nastavnom planu i programu/kurikulumu Ministarstva u 100% trajanju sedmične satnice programa razreda u koji je učenik uključen.

(7) Zahtjev s obrazloženjem za izvođenje nastave na daljinu roditelj podnosi školi ili predlaže škola u roku od 7 dana od utvrđene potrebe za ovim oblikom odgoja i obrazovanja od nadležnog ljekara.

(8) Škola zahtjev iz stava 7. ovog člana podnosi Ministarstvu i uz njega prilaže:

a) saglasnost ili zahtjev roditelja s provedbom nastave na daljinu,

b) mišljenje nadležnoga ljekara o potrebi provedbe nastave na daljinu,

c) odluku o primjerenome programu obrazovanja učenika ako učenik ima određen takav program,

d) stručna škola dostavlja i program nadoknade propisanih vježbi koje su sastavni dio stručnih nastavnih predmeta te program nadoknade praktične nastave, koje izrađuje u saradnji sa ljekarom te po potrebi sa stručnim timom ustanove.

(9) Učeniku koji je uključen u nastavu izbornih i fakultativnih nastavnih predmeta odobrava se nastavak izvođenja nastave tih predmeta na daljinu te to u zahtjevu Ministarstvu treba navesti.

(10) Učeniku koji je uključen u nastavu na daljinu škola je dužna kontinuirano tokom cijelog vremena provedbe, elektronski dostavljati radne materijale.

(11) Vrednovanje i provjeravanje usvojenosti nastavnih sadržaja i odnosa prema radu i postavljenim zadacima te odgojnim vrijednostima učenika provodi se elektronski odnosno telekonferencijom ili videokonferencijom te elektronskom poštom.

Član 21. (Arbitraža u slučaju konflikta)

Ministarstvo vrši arbitražu u slučaju da se roditelj ne slaže sa odlukama i preporukama stručnog tima u bilo kojoj fazi podrške.

Član 22. (Pravo na zaštitu podataka)

(1) Podaci prikupljeni od strane stručnog tima za pružanje dodatne obrazovne podrške djetetu, radi izrade IPP-a/IEP-u moraju biti zaštićeni od zloupotrebe i ne smiju se koristiti u druge svrhe bez saglasnosti lica čija je saglasnost neophodna za sprovođenje IPP-a/IEP-a.

(2) Ustanova je dužna da obezbijedi zaštitu podataka djeteta u toku ostvarivanja prava na IPP/IEP.

Član 23. (Evidencija i dokumentacija)

(1) Evidencija o ostvarivanju obrazovanja i odgoja po IPP-u/IEP-u vodi se u propisanim evidencijama, u skladu sa zakonom.

(2) Sastavni dio ovog pravilnika su obrasci kao dodatna pedagoška dokumentacija neophodna za kreiranje IPP-a odgovarajućeg nivoa/IEP-a:

a) Obrazac 1 - Saglasnost roditelja/staratelja na IPP1/IPP2/IPP3/IEP,

b) Obrazac 2 - Lični podaci djeteta/učenika,

c) Obrazac 3a - Razvojni profil predškolskog djeteta,

d) Obrazac 3b - Pedagoški profil učenika osnovne, odnosno srednje škole,

e) Obrazac 4 - IPP 1/IEP,

f) Obrazac 5 - IPP 2,

g) Obrazac 6 - IPP 3,

h) Obrazac 7 - Zahtjev za dodatnu podršku inkluzivnom obrazovanju.

(3) Dokumentacija koja prati IPP/IEP sastavni je dio pedagoške dokumentacije koju vodi ustanova i centar.

(4) Ustanove su obavezne da na posebnom obrascu, koji je sastavni dio ovog pravilnika (Obrazac 8 - Evidencija o djeci/učenicima s teškoćama), vodi evidenciju o djeci sa teškoćama u razvoju.

Član 24. (Prijelazne i završne odredbe)

(1) Postupci započeti prije stupanja na snagu ovog Pravilnika dovršit će se prema odredbama propisa koji su vrijedili u vrijeme kada je postupak započet.

(2) Propise iz člana 11. stav (4), člana 12. stav (7) i člana 13. (6) ministar će donijeti u roku od 60 (šezdeset) dana od dana stupanja na snagu ovog pravilnika.

(3) Obrasce iz člana 23. ovog pravilnika ministar će u roku od 30 (trideset) dana objaviti u pravilnicima o vođenju pedagoške dokumentacije i evidencije.

Član 25. (Stupanje na snagu i primjena)

Ovaj pravilnik stupa na snagu i primjenjuje se narednog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Kantona Sarajevo".

Broj 11-05-29046/19
22. jula 2019. godine

Ministrica
Mr. Zineta Bogunić, s. r.